

Vergaderjaar 2019–2020

32 317

JBZ-Raad

Nr. 576

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 31 oktober 2019

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid en de vaste commissie voor Europese Zaken hebben op 3 oktober 2019 overleg gevoerd met de heer Grapperhaus, Minister van Justitie en Veiligheid, over:

- **de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid d.d. 27 september 2019 inzake geannoteerde agenda van de bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, 7 en 8 oktober 2019 te Luxemburg (Kamerstuk 32 317, nr. 569);**
- **de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid d.d. 22 augustus 2019 inzake verslag van de informele JBZ-Raad op 18–19 juli 2019 te Helsinki (Kamerstuk 32 317, nr. 568);**
- **de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid d.d. 28 mei 2019 inzake uitspraken EU-Hof van Justitie met gevolgen voor de Overleveringswet (Kamerstuk 35 000 VI, nr. 120);**
- **de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid d.d. 23 mei 2019 inzake informatie over een aangekondigde uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie op 27 mei 2019 met mogelijk gevolgen voor de Nederlandse overleveringspraktijk (Kamerstuk 35 000 VI, nr. 118);**
- **de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 1 juli 2019 inzake fiche: Aanbeveling Cyberbeveiliging van 5G-netwerken (Kamerstuk 22 112, nr. 2816);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 20 september 2019 inzake stand van zaken snelle verbinding tussen Amsterdam en London met Eurostar (Kamerstuk 29 984, nr. 866).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Meenen

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Veldman

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Hessing-Puts

Voorzitter: Van Meenen
Griffier: Verouden

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Van den Berge, Den Boer, Van Dam, Van Meenen, Van Nispen en Yeşilgöz-Zegerius,

en de heer Grapperhaus, Minister van Justitie en Veiligheid.

Aanvang 10.01 uur.

De voorzitter:

Ik heet u van harte welkom bij het algemeen overleg van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid. We praten vandaag over de JBZ-Raad van 7 en 8 oktober aanstaande te Luxemburg. Ik heet de Minister en zijn ambtenaren van harte welkom. Ik heet ook de leden van harte welkom. Het zijn er nog niet zo heel veel, maar de kwaliteit is natuurlijk onverminderd hoog. Ik moet mevrouw Den Boer verontschuldigen, want die staat ergens met een bus in een file. Maar ze komt wel. Ik hoop dat ze de eerste termijn nog haalt.

Minister Grapperhaus:

Niet met een trekker?

De voorzitter:

Nee, niet met een trekker. Althans, dat is mij niet bekend. We hebben twee uur de tijd. We hebben tot 12.00 uur. Neemt u de tijd. We hebben officieel maar drie minuten spreektijd, maar het mag ook best iets meer zijn, gezien het aantal leden.

Als eerste geef ik het woord aan de heer Van Nispen van de SP.

De heer Van Nispen (SP):

Dank u wel, voorzitter. Het is altijd verstandig om woordvoerders aan te moedigen vooral de tijd te nemen. Ik begin met het belangrijke thema van de rechtsstatelijkheid, want dat lijkt in de komende jaren een belangrijk thema te worden. Dat was het natuurlijk al, maar ook nu lijkt het door de Commissarissen als een belangrijk thema te worden gezien. Het is natuurlijk hartstikke belangrijk, ook gelet op alle ontwikkelingen in de Oost-Europese lidstaten. De drie Europese organisaties voor rechters hebben het bijvoorbeeld in hun brief aan de aankomend voorzitter van de Europese Commissie over de vernietiging van de rechterlijke onafhankelijkheid, die ernstige gevolgen heeft voor de burgers. En Kees Sterk, vicevoorzitter van de Nederlandse Raad voor de rechtspraak, maar ook voorzitter van die Europese koepel, zegt: als we zo doorgaan, dan gaat de Unie eraan. Dat zijn stevige woorden, maar volgens mij wel heel terechte woorden. Ik vroeg mij af wat de Minister kan betekenen op dit vlak, ook meteen in de aankomende gesprekken met de aankomend voorzitter. Heeft de Minister ook gezien dat er eigenlijk al meteen kritiek is op die aankomend voorzitter, mevrouw Von der Leyen, vanwege uitspraken die zij in het verleden heeft gedaan? Alsof zij vergoelijkende uitspraken heeft gedaan over de situatie in Oost-Europese landen. We zouden hen niet al te veel de maat moeten nemen. In hoeverre kunnen we er vertrouwen in hebben dat met deze Commissie de goede stappen gezet gaan worden op het gebied van de rechtsstaat?

Wat ook alles te maken heeft met het vertrouwen, de rechtsstaat en de samenwerking is hoe de detentieomstandigheden zijn in andere landen. Daarover heb ik een vraag. Het Europees Parlement zou minimumstandaarden willen voor detentie, juist vanwege het belang om te blijven samenwerken. Als wij Nederlanders overleveren aan andere landen en ze daar in de gevangenis terecht dreigen te komen, dan moeten we er wel op vertrouwen dat dit een zeker niveau heeft en dat ze daar niet in de cel

verpieteren. Hoe kijkt de Minister aan tegen dat voorstel voor minimumstandaarden voor detentie?

Het tweede belangrijke punt is natuurlijk de justitiële samenwerking in strafzaken bij de grensoverschrijdende criminaliteit. Laat ik met iets heel simpels beginnen. Ik zie bijvoorbeeld dat gemeenten als Nijmegen en Arnhem het niet voor elkaar krijgen om parkeerboetes te innen bij buitenlanders. Dat is niet hun schuld, maar het komt door de regels dat mensen uit Duitsland en Polen niet hun parkeerboetes hoeven te betalen. Althans, dat kun je niet bij hen afdwingen en bij Nederlanders wel. Ik vind het zeer opmerkelijk dat we dat in Europees verband niet voor elkaar krijgen. Dat geeft mij dan ook niet bepaald heel veel vertrouwen om het veel grotere – kijk naar de grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit – effectief en daadkrachtig te gaan aanpakken in de Europese Unie, met de samenwerking die we daar hebben, maar vooral ook daarbuiten met heel veel andere landen. Hoe ziet de Minister dit? Kan hij daar wat over zeggen? Welke initiatieven gaat de Minister nemen op het gebied van die georganiseerde criminaliteit, maar zeker ook op het gebied van het volgen van geldstromen? Misdaad mag niet lonen. Juist het volgen van geldstromen kunnen wij als Nederland niet in ons eentje. Daar hebben wij de samenwerking met andere landen heel hard voor nodig.

Voorzitter. Ik heb nog twee losse punten. De PNR-discussie, Passenger Name Record, ging tot nu toe steeds over de vliegtuigpassagiers, maar het lijkt erop dat het Fins voorzitterschap toch weer de discussie wil heropenen of ook weg- en spoorvervoer daaronder zouden kunnen gaan vallen. Dan zouden we dus massaal reisbewegingen van alle onverdachte burgers gaan bewaren. Hoe ziet de Minister dat? Gaat hij dat voorstel meteen neersabelen of ziet hij daar wel wat in?

Tot slot de toetreding van de Europese Unie tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dat is een discussie die al jaren loopt en waarvan ik mij steeds heb afgevraagd hoe het kan dat dit zo lang duurt. Wat is de actuele stand van zaken? Wat zijn de problemen en hoe wordt beoogd die problemen op te lossen?

Dank u wel.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Dan geef ik het woord aan mevrouw Yeşilgöz van de VVD.

Mevrouw Yeşilgöz-Zegerius (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Het is voor mij de eerste keer dat ik een debat mag doen over de JBZ-Raad. Ik ben blij dat ik kan opmerken dat ik het heel erg eens kan zijn met mijn collega Van Nispen van de SP, dus wij komen vast een heel eind samen.

Voorzitter. Er staan een heleboel onderwerpen op, maar volgens mij kunnen we een flink aantal bundelen tot wat ook de collega zojuist aangaf, om ons in te zetten voor de, in ieder geval wat de VVD betreft, twee topprioriteiten die wij vanuit deze commissie op dit moment hebben. Dat zijn de aanpak van de georganiseerde misdaad, drugscriminaliteit en natuurlijk het voorkomen dat jihadistische groepen zich in ons land nestelen of terugkeren als ze eenmaal zijn vertrokken.

Voorzitter. Als ik dan naar de stukken en de punten kijk, noem ik als eerste de EU-actie tegen corruptie. Dat is op zich een heel mooie tekst, maar ik moet u zeggen – dat heb ik wel vaker met zaken die in Europees verband worden besproken – dat ik het heel erg lastig vind om vervolgens te begrijpen wat er concreet gaat gebeuren. Wat staat hier nou concreet? Hoe gaat ons dit nou concreet helpen in onze strijd tegen bijvoorbeeld de georganiseerde misdaad? Ik zou van de Minister willen weten waar hij ruimte ziet om de samenwerking tussen lidstaten te vergroten, want we weten dat dit een heel erg belangrijk onderdeel is.

Hetzelfde heb ik eigenlijk ook als het gaat over Eurojust. Het is een samenwerking tussen gerechtelijke autoriteiten in de hele EU, die de strijd

ondersteunt tegen grensoverschrijdende zware criminaliteit. Dat is hartstikke goed, want dat moeten we doen. Maar hoe ziet dat er dan vervolgens uit? Hoe ziet deze ondersteuning eruit en hoe gaat ons dat helpen in de samenwerking en in de opsporing van criminelen die internationaal opereren? We hebben het in dit verband en op andere plekken ook al vaker gehad over bijvoorbeeld de zaak-Taghi. Naar men vermoedt verblijft hij niet in Nederland, leidt hij een internationale handel en is hij bereid tot gruwelijke zaken. Dus ik zou willen weten hoe dit gaat bijdragen en wat dit concreet betekent voor de informatiedeling.

Voorzitter. In dit kader wil ik ook weten in hoeverre onze inlichtingendiensten samenwerken met de diensten van andere lidstaten om informatie te vergaren op basis waarvan de nationaliteit van uitreizigers kan worden ingetrokken. U weet dat dit een belangrijk punt is voor de VVD. Wij zouden graag willen weten hoe we daar elkaar nog meer in kunnen versterken op Europees niveau. Ik wil ook graag weten of onze inlichtingendiensten in voldoende mate informatie kunnen en mogen uitwisselen met diensten van andere lidstaten als sprake is van terugkeerders. Dat zou ook gelden als die terugkeerders naar andere lidstaten gaan, omdat dat natuurlijk ook impact kan hebben op onze eigen nationale veiligheid en die in Europa.

Voorzitter. Mede in dat licht wil ik ook stilstaan bij de mogelijke wijziging van de AVG. Daar is ook een stuk over opgenomen. Dat gaat over het uitwisselen van gegevens en over de privacybescherming. Een evaluatie is wat de VVD betreft een goede zaak. Ik zou eigenlijk van de Minister een toezegging willen krijgen of in ieder geval het vertrouwen willen hebben dat hij zich ook zal inzetten voor ruimte voor gegevensuitwisseling. Je kunt de tekst ook zo lezen dat de evaluatie een aanscherping zal betekenen. Ik zou er graag van verzekerd willen zijn dat het ook een versoepeling kan betekenen.

Met betrekking tot mijn laatste punt sluit ik mij aan bij collega Van Nispen als het gaat over de EU-toetreding en het EVRM. Daar heb ik ook veel vragen over. Wat is nou de stand van zaken? Hoe gaat het ermee?

De voorzitter:

Dank u zeer. Dan is het woord aan de heer Van den Berge van GroenLinks.

De heer Van den Berge (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Hoelang heb ik ongeveer?

De voorzitter:

Drie minuten met blessuretijd.

De heer Van den Berge (GroenLinks):

Dan ga ik snel beginnen. U bent vandaag ook vroeg van mij af, want ik moet straks richting Brussel. Dat is wel toepasselijk bij dit algemeen overleg, maar ik ga dus wel iets eerder weg. Ik ga beginnen. Ik heb een vraag aan de Minister. Ik ben eigenlijk benieuwd naar een eerste appreciatie van de aankondigingen die de nieuwe Europese Commissie onder leiding van commissievoorzitter Von der Leyen heeft gedaan, met name op het gebied van EU-rechtsstatelijkheid. Ik ben me ervan bewust dat de debatten nu nog vooral op beleidsniveau plaatsvinden en nog niet op wetgevingsniveau, maar ik weet ook uit ervaring uit mijn tijd dat ik in het Europees Parlement werkte dat je niet vroeg genoeg kan beginnen met het positief beïnvloeden van die beleidsdiscussies. Dus daarom ben ik toch benieuwd naar een eerste appreciatie van de Minister.

We lezen in ieder geval in de mission letters van de Europese Commissie dat ze echt werk willen gaan maken van die EU-rechtsstatelijkheid. Dat stemt ons optimistisch, maar we zouden er graag wat meer over horen van de Minister. In de stukken die vandaag op de agenda staan, wordt bijvoorbeeld ook gesproken over een monitoringsmechanisme als het

gaat om EU-rechtsstatelijkheid in lidstaten zoals Polen, Hongarije en Tsjechië. Dat klinkt positief, maar we zijn benieuwd naar wat er precies wordt bedoeld met zo'n aanvullend monitoringsmechanisme en of er dan ook echt een soort escalatieladder komt om de rule of law en de trias politica te beschermen in landen waar dat helaas minder vanzelfsprekend is geworden.

Een ander punt dat we lezen in de mission letters is dat de nieuwe Europese Commissie werk wil gaan maken van kwesties rond kunstmatige intelligentie en menselijke en ethische implicaties daarvan. Ik ben benieuwd hoe de Minister daartegen aankijkt. Wat zijn volgens hem prioriteiten op dit gebied? Wat denkt hij bijvoorbeeld van zelfdenkende bots die menselijke emoties kunnen nabootsen en beslissingen voor ons kunnen gaan nemen? Hoe kijkt hij daartegen aan, vooral ook in het licht van de plannen van de nieuwe Europese Commissie? Zouden we als Europa niet moeten kijken of we een eigen zelf concurrerende sector op het gebied van dit soort technologische innovaties in de steigers zouden kunnen helpen en kunnen stimuleren, zodat er ook Europese bedrijven komen die kunnen concurreren met een bedrijf als Huawei?

Voorzitter. Dan ga ik naar e-evidence en interoperabiliteit. De collega's van de SP en de VVD hebben daar al wijze dingen over gezegd. Ook mijn fractie vindt het belangrijk dat we werk maken van gegevensuitwisseling en justitiële samenwerking op Europees gebied. Daarbij zullen we misschien zelf ook weleens, zoals we dat hier weleens zeggen, over onze schaduw heen moeten springen, omdat we ook wel zien dat de georganiseerde misdaad steeds professioneler en grensoverschrijdender wordt. Dat is dus nodig, maar we maken ons ook wel zorgen als het gaat om burgerrechten en bescherming van de privacy. Ik vraag de Minister hoe hij dat gaat waarborgen. Dat wordt voor ons extra relevant als het gaat om de discussies over e-evidence en gegevensuitwisseling tussen de EU en de Verenigde Staten. Zoals de Minister ongetwijfeld weet, heeft mijn collega Buitenweg zich er als Europarlementariër altijd voor ingezet om privacy en burgerrechten goed te borgen. Ik vervang haar hier vandaag. Ik vraag graag aan de Minister hoe we dat gaan doen. Hoe zorgen we ervoor dat die data niet in verkeerde handen vallen? Hoe zorgen we ervoor dat er goed mee wordt omgegaan? Betekent dit dat de Verenigde Staten ongeclausuleerde toegang kunnen krijgen tot data over onverdachte burgers? Daar hebben we het vaak over. Het gaat niet alleen om verdachten.

Ten slotte heb ik een heel korte vraag over cyberbeveiliging rond 5G. Verder sluit ik me korthedshalve aan bij de collega's van de SP en de VVD. Het BNC-fiche staat vandaag op de agenda. Ik begreep dat er in de tussentijd sinds de publicatie daarvan een overleg is geweest op Europees niveau. Klopt dat en zijn er op basis daarvan nog nieuwe ontwikkelingen te melden?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik stel voor dat we even wachten tot de bel voorbij is. Wij verwelkomen mevrouw Den Boer van D66. Ik geef graag het woord aan mevrouw ... Excuseer, aan de heer Van Dam van het CDA.

De heer Van Dam (CDA):

Voorzitter, ik heb vele kwaliteiten, maar die niet. Ik dacht dat het de bel voor de laatste ronde was, maar gelukkig is mevrouw Den Boer nog binnengekomen. Excuus dat ik iets later binnen ben. Maar zoals ik het inschat zijn er heel veel thema's aan de orde geweest waar de Minister op bevraagd is, dus ik zal dat allemaal niet herhalen.

In de voorbereiding viel mij op dat dit eigenlijk een soort tussentijd is, voorafgaand aan de nieuwe Europese Commissie met allemaal ambities. Zoals ik laatst in de procedurevergadering aan de orde heb gesteld, denk

ik dat wij er als commissie verstandig aan doen om hier werk te maken, om voor dat programma van de Europese Commissie uit te komen en te kijken waar voor ons de aangrijpingspunten zitten, om vanuit Den Haag al onze wensen neer te leggen in Brussel. Mijn centrale vraag in dit AO aan de Minister is wat zijn agenda is. Wat zijn zijn mogelijkheden om via de JBZ-Raad nog invloed uit te oefenen op de agenda van de Europese Commissie en wat zijn zijn prioriteiten daarin? Ik heb vooral een vraag over een thema dat op dit moment ons allemaal in Nederland bezighoudt, namelijk de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. In hoeverre kan Brussel, kan Europa ons daar nu in helpen, ook in het perspectief dat niet iedereen in Europa per definitie enthousiast is over de aanpak van ons drugsbeleid? Graag zou ik daar wat reflecties van de Minister op horen.

Ik wil het daarbij laten. Ik kan wel aansluiten bij alle thema's die collega's hebben genoemd; die zijn zeer relevant. Maar ik zou de Minister vooral willen vragen wat nu in dat proces nog de beïnvloedingsmogelijkheden zijn van hem en daarmee van Nederland.

Dank u wel.

De voorzitter:

Ik dank u zeer. Dan is ten slotte het woord aan mevrouw Den Boer van D66.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met goed nieuws. De Roemeense Laura Kövesi is ondanks tegenwerking vanuit haar eigen land recent benoemd als eerste baas van het Europees Openbaar Ministerie. Zij zette zich jarenlang in voor de strijd tegen corruptie binnen haar eigen land, Roemenië. Graag wens ik haar veel succes toe in deze nieuwe functie. Voorzitter. Maandag las ik in Politico dat de Minister zijn ambtsgenoten uit een aantal andere lidstaten had uitgenodigd om te discussiëren over de rechtsstaat in de Europese Unie. D66 juicht dit soort pro-activiteit natuurlijk van harte toe, zeker op een onderwerp zo belangrijk als de rechtsstaat. Graag verneem ik van de Minister wat het idee achter deze afspraak was en wat het heeft opgeleverd.

Voorzitter. De D66-fractie heeft vragen naar aanleiding van de recente plannen van het Finse voorzitterschap om de PNR-richtlijn uit te breiden. Deze richtlijn wordt nu bekeken door de rechter in Duitsland en Oostenrijk. Een aantal lidstaten wil deze uitbreiding naar treinen en boten. De eerste resultaten van de PNR-richtlijn op de vluchten is echter nog niet veelbelovend, dus waarom dit voorstel? Hoe staat Nederland tegenover deze mogelijke uitbreiding? Wat heeft de Minister concreet met de motie-Groothuizen gedaan die betrekking heeft op PNR? Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat er in Nederland niet zo'n extreem foutenpercentage komt zoals in Duitsland?

Voorzitter. Dan de toch wel chaotische toestand rondom brexit. Kan de Minister ons een update geven van zijn voorjaarsbrief over te nemen maatregelen ten aanzien van brexit? Is al meer duidelijk hoe Nederland de politie- en justitiesamenwerking met het Verenigd Koninkrijk gaat voortzetten, als het gaat om informatie-uitwisseling, opsporing en Joint Investigation Teams?

Voorts op dit punt; het is toch iets anders. De Britse autoriteiten blijken sinds 2015 illegaal gebruikgemaakt te hebben van het Schengen Informatie Systeem. Tevens hebben ze illegale kopieën gemaakt en op vliegvelden geïnstalleerd. Dat klinkt zorgelijk. Wat vindt de Minister hiervan? Is bekend wat het Verenigd Koninkrijk met die informatie gedaan heeft? Heeft de Minister hier met zijn Britse collega over gesproken? Voorzitter. Tijdens de zomer hebben de Ministers van Justitie en Veiligheid en van Financiën een brief gestuurd naar de Kamer waarin zij melding maken van een verstevigde aanpak van fraude en witwassen. Daar

hebben we niet alleen een stevige nationale, maar vooral ook een degelijk functionerende Europese aanpak voor nodig. Is de Minister dat met D66 eens? Wat is de Nederlandse positie ten opzichte van de herziening van de OLAF-verordening voor de aanpak van fraude? Organisation de la Lutte Antifraude, zeg ik dan in mijn beste Frans.

Tot slot. Ik heb vernomen dat voorafgaand aan de JBZ-Raad een verdrag wordt getekend over de Eurostarverbinding. Klopt dit? Kan de Minister de Kamer over de inhoud van dit verdrag informeren?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Ik dank u zeer. Daarmee eindigt de eerste termijn van de zijde van de Kamer. Ik kijk even naar de Minister.

Minister Grapperhaus:

Vijf minuten.

De voorzitter:

Vijf minuten heeft hij nodig. Die gaan we hem geven. Ik schors de vergadering tot vijf voor half elf.

De vergadering wordt van 10.20 uur tot 10.24 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan de Minister van Justitie en Veiligheid.

Minister Grapperhaus:

Voorzitter. Voor u zit een positief gestemde Minister als het gaat over de Europese Unie. Ik stel het zeer op prijs dat mevrouw Den Boer ook meteen dat punt heeft benoemd wat mij nou juist reden tot optimisme geeft. Namelijk dat de openbaar aanklager die benoemd is als hoofd van het Europees Openbaar Ministerie, iemand is die vanuit haar eigen land onder vuur werd genomen. Waarom? Omdat ze nou juist zo'n succesvolle bestrijdster van corruptie was. En dat is echt heel goed nieuws, want dat betekent dat we met 27 landen – tussen haakjes: voorlopig nog eentje erbij – echt in staat zijn om tot iets te komen wat ons verder gaat brengen. Ik heb daar zelf ook met mijn destijds Roemeense collega, laat ik zeggen, stroeve gesprekken over gevoerd. Ik heb zelfs tijdens de enige keer in mijn leven dat ik op de Roemeense televisie mocht komen, uitgelegd waarom het zo belangrijk was dat we juist iemand hebben die bekendstaat om haar vakbekwaamheid en integriteit en niet om haar hoge positie in een netwerk van de politiek in een bepaalde lidstaat. Dus dat is gewoon echt goed nieuws.

Als ik naar de rechtsstatelijkheid kijk, waar ik het zo over ga hebben naar aanleiding van de terechte vraag van de heer Van Nispen, dan vind ik het als Minister van Justitie en Veiligheid bemoedigend dat het proces ten aanzien van de selectie en benoeming van leden van de Europese Commissie zo scherp en kritisch verloopt. Want daarmee geven we aan dat we die benoemingen ook vanuit het punt van de rechtsstatelijkheid heel serieus nemen en onder de loep houden.

Voorzitter. Die rule of law is echt een belangrijk punt. U heeft kunnen vaststellen dat die inzet op rechtsstatelijkheid ook door deze Commissie wordt gedaan. De Commissie kondigt een jaarlijkse rechtsstatelijkheids-toetsingscyclus aan. Ik heb, mede naar aanleiding van hoe ook de aanstaande voorzitter, dr. Von der Leyen, erin zit, een bijeenkomst gehad met Ministers van Justitie hier in Den Haag van wat we zijn gaan noemen de Vendôme Groep. Dat zijn de drie Benelux-landen, Frankrijk, Spanje, Italië en Duitsland. Dat is twee jaar geleden geïnitieerd door mijn collega Belloubet, uit Frankrijk. Inmiddels hebben we dat zo elke drie à vier maanden, juist om met elkaar te kijken of we op bepaalde onderwerpen

aan gedachtevorming kunnen doen, zodat we al wat verder komen als we met elkaar in de JBZ-Raad of bij andere gelegenheden zitten.

Dat ging afgelopen maandag met name over twee onderwerpen. Een daarvan was de rechtsstatelijkheid. Daar hebben we uitvoerig met elkaar over gesproken. Ik heb voorgesteld om zowel de rule of law-issues in lidstaten alsook een soort early-warningexercitie, de thematische kernelementen van de rule of law, ook bespreekbaar te maken op die JBZ-Raad. Daar ben ik inderdaad voor aan het pleiten om complementair aan de Algemene Raad – dus niet dat in de weg fietsend, maar juist ook in de JBZ-Raad – met elkaar het gesprek aan te gaan over wat ik noem de kernelementen van de rule of law in het licht van de ontwikkelingen binnen de Unie. Want dat is altijd goed en daar zitten toch de Ministers bij elkaar die allemaal als kind in de ketel van rechtsstatelijkheid zijn gevallen. Ik heb dat ooit over mezelf gezegd, maar dat geldt denk ik voor de meesten die daar aanwezig zijn, zo niet voor allemaal, en die dus ook heel veel affiniteit hebben met de juridische en de maatschappelijke dimensie van de rechtsstatelijkheid.

De stand van zaken is natuurlijk met betrekking tot de ontwikkelingen in enkele lidstaten nog altijd niet vrolijk stemmend, als we kijken naar Hongarije en Polen, maar ook naar Roemenië en Bulgarije. Uw commissie weet dat ik in het afgelopen driekwart jaar, 2019, ook echt expres bezoeken heb gebracht aan die landen en daar gesprekken mee heb gevoerd. Collega Dekker heeft dat gedaan voor zover het Polen betrof, omdat het zich daar ook heel erg op de rechtspraak toespitste. We proberen echt heel duidelijk in die gesprekken het belang van de onafhankelijkheid van de instituties in de rechtsstaat aan de orde te stellen. Ik heb kennisgemaakt met de nieuwe Hongaarse Minister van Justitie, mevrouw Varga. Ik heb ook afgelopen zomer in Helsinki bilateraal nog eens het belang daarvan benadrukt.

De Hongaarse regering heeft in ieder geval op enig moment besloten om het wetsvoorstel dat de administratieve rechtspraak onder gezag bracht van de Minister van Justitie vooralsnog, hoewel het al tot wet was geworden, niet in werking te stellen. Mogelijk heeft mijn bezoek en hebben mijn gesprekken daar een klein steentje aan bijgedragen. Dus we moeten die discussie denk ik blijven voeren. Een belangrijk punt voor nu is dat de collega's afgelopen maandag het idee hebben gesteund om complementair aan de Raad Algemene Zaken ook bij de JBZ-Raad met elkaar over de rechtsstatelijke dimensie te spreken.

Voorzitter. Dat was deels ter inleiding en deels als reactie op de vraag van de heer Van Nispen over het punt van de rechtsstatelijkheid. Ik kom dan op de andere punten die in dit AO aan de orde zijn gesteld. Ik handel ze zo veel mogelijk af in de volgorde van de vragensteller.

De heer Van Nispen heeft een vraag gesteld over de detentieomstandigheden. In het verband van de Raad van Europa zijn er niet-bindende minimumstandaarden ontwikkeld: de European Prison Rules. Daaraan willen de lidstaten zich zo veel mogelijk houden. Nederland ziet die detentieomstandigheden als primair een verantwoordelijkheid van de lidstaten zelf, maar het is dus wel een belangrijk onderwerp van aandacht. Dan de prioriteiten van de nieuwe Commissie. Daar zijn gangbare contacten over. Maar ik wil heel eerlijk zeggen dat de intensieve contacten daarover pas kunnen komen als de Commissie aan de gang gaat. We zitten, zoals de heer Van Dam zei, op dit moment tijdelijk echt een beetje in een soort half niemandsland, als we dat zo mogen zeggen. Zeker als nog niet helemaal duidelijk is wie nu de Commissie gaan bemensen, moeten we ons realiseren dat die intensivering nog even niet direct op gang kan komen.

De Nederlandse prioriteiten zijn natuurlijk wel heel erg duidelijk als het gaat over justitie en veiligheid. De focus ligt op de implementatie van wetgeving die tijdens het vorige mandaat is vastgesteld, want dat moet nu echt verder worden gebracht, zodat het in de praktijk kan functioneren.

Verder is de informatie-uitwisseling van groot belang. Daar heeft mevrouw Yeşilgöz terecht op gewezen en vragen over gesteld. Ik kan in dit verband, maar dat wil ze mij niet euvel duiden, niet ingaan op het punt van de veiligheidsdiensten, want dat is de competentie van de Minister van Binnenlandse Zaken. Wat ik wel kan zeggen is dat ik ook tijdens dat overleg van afgelopen maandag als een soort tussenpunt, tussen die twee heel belangrijke punten die we bespraken, heb gesproken over Europol en Eurojust en over het belang dat Europol en Eurojust nu niet budgettair tekort gaan komen. Het is echt van belang dat erop wordt toegezien dat we juist blijven investeren in de strijd tegen het terrorisme, maar ook in de strijd tegen de internationaal georganiseerde misdaad, waar mevrouw Yeşilgöz op wees.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):

Ik vind het heel fijn om te horen dat de Minister daar volop mee bezig is. Ik vraag mij af of we op dit moment tegen knelpunten aanlopen in die informatie-uitwisseling. Zijn er concrete zaken waarvan de Minister zegt dat die beter zouden moeten gaan en waar we ons ook voor kunnen inzetten? Dat zou ik wel prettig vinden om te horen.

Minister **Grapperhaus**:

Laat ik eerst even iets zeggen, bedoeld als inleiding op het antwoord. De rol van Eurojust is het faciliteren en ondersteunen van de justitiële samenwerking tussen lidstaten, vooral op het gebied van de grensoverschrijdende zaken van misdaad en terrorisme. Dat kan op allerlei manieren plaatsvinden. We kunnen het hebben over coördinatiebijeenkomsten die bij Eurojust plaatsvinden, waar officieren en onderzoekers uit verschillende lidstaten bij elkaar komen, maar ook over het financieel of anderszins ondersteunen van gemeenschappelijke onderzoeksteams, het oplossen van jurisdictieconflicten en het coördineren van gelijktijdig optreden van nationale instanties. Wat dat betreft raad ik eenieder die dat nog niet heeft gedaan zeker aan om zich een keer tijdens een bezoek aan Eurojust te laten voorlichten over hoe dat gaat. Uit de gesprekken met zowel Eurojust als Europol heb ik zelf in ieder geval opgemaakt dat het eigenlijk heel belangrijk is dat de lidstaten nog veel meer en beter gebruik moeten en kunnen maken van de instrumenten die er zijn.

Eigenlijk is er gewoon sprake van een suboptimaal gebruik. Ik heb een paar voorbeelden gezien van casussen waarbij dat gebruik juist wel optimaal werd ingezet. Dan zie je dat het echt een enorm verschil kan maken. Juist daarom is het een aandachtspunt dat Eurojust en Europol over voldoende middelen moeten blijven beschikken. In ieder geval maak ik mij er heel erg sterk voor dat dat gebeurt, want ze zijn slachtoffer van het eigen succes en krijgen almaar meer zaken. Toen ik vorig jaar het nieuwe gebouw van Eurojust opende, heb ik de vergelijking getrokken met hoe diensten in de jaren zeventig gewoon nog zeer houtje-touwtje en grensoverschrijdend met elkaar moesten samenwerken. Dat leverde ontzettend veel achterstand op ten opzichte van terreurbewegingen en georganiseerde misdaad. Dat is nu veel en veel beter, maar we kunnen dat nog enorm met elkaar verbeteren met de instrumenten die er al zijn, zeg ik nogmaals. De EU-actie tegen corruptie ...

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Ik zou hier graag nog even op willen aanhaken. Vorige week was er een bijeenkomst van de Joint Parliamentary Scrutiny Group van Europol, waarin hele goede voorbeelden werden gegeven van lidstaten die optima forma gebruikmaken van het Europol-informatiesysteem en natuurlijk ook van de beginselen en de mechanismen die al zijn afgesproken in de Europese Unie, zoals het Zweedse kaderbesluit, dat zorgt voor het wederzijdse vertrouwen en voor wederkerigheid. We weten dat dat af en

toe best wel gespannen is, maar Europol biedt daarvoor een oplossing. Ook gezien de problemen die we in Nederland ervaren, is mijn vraag aan u dus: hoe draagt Nederland nu bij aan dat informatie-uitwisselingsmechanisme van Europol? Doen we al voldoende ons best om informatie uit te wisselen, onze eigen informatie, en om informatie te ontvangen via Europol?

Minister Grapperhaus:

Daar kan ik heel kort over zijn. Nederland doet daar zeker actief aan mee, maar het kan altijd beter. Dat draag ik ook altijd uit aan mijn eigen diensten. Maar onbekend maakt onbemind. Er zit soms ook een stukje voorzichtigheid bij: kunnen we bepaalde gegevens wel in vertrouwelijkheid delen? Dat zijn echt punten waarop we nog veel beter met elkaar kunnen samenwerken. Dat is iets wat ik zelf observeer, maar ik haal het ook uit mijn gesprekken met de instanties en met onze eigen diensten. Men is zeker bereid om daar verbetering in te brengen. Nogmaals, we hebben als lidstaten met elkaar twee geweldig mooie instituten opgezet; die moeten we nu ook echt ten volle gebruiken.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Grapperhaus:

Dan kom ik meteen op een ander punt: corruptie. Mevrouw Den Boer refereerde daar ook aan. Het actieplan corruptie zal bij de JBZ-Raad besproken worden. Er zijn een aantal gerichte vragen over gesteld. Nederland heeft als inzet dat het heel erg belangrijk is dat we dit gesprek voeren. Het is een goed idee dat er een actieplan komt. Ik ga me daar dus ook zelf achter scharen en voor inzetten, want er moet gewoon een gerichtere aanpak komen van de corruptiebestrijding. Ik zal daar heel duidelijk pleiten voor het veel intensiever betrekken van Eurojust en Europol, want daarvoor is er juist behoefte aan instanties die, laat ik zeggen, niet primair lidstaatgebaseerd zijn. De precieze inhoud van het actieplan gaan we natuurlijk zien; dat zal mede naar aanleiding van onze discussies gebeuren.

Voorzitter. Ik denk dat ik al het een en ander heb gezegd over de prioriteiten van de commissie. Dat lijkt me verder voldoende. Dan kom ik nog even op PNR. Het Finse voorzitterschap heeft aangegeven dat men de uitbreiding van de PNR-richtlijn naar andere vervoersmiddelen wil uitzoeken. Tijdens een vorige kabinetsperiode heeft de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie al een keer aan uw Kamer gecommuniceerd dat die mogelijkheden worden onderzocht. Ik steun een dergelijk onderzoek, maar wel met het oog op de proportionaliteit, de effectiviteit en de haalbaarheid van die uitbreiding van de PNR-richtlijn. Dat strookt ook met hetgeen ik daarover bij de behandeling van het PNR-wetsvoorstel heb afgesproken met en toegezegd aan de Eerste Kamer. Uiterlijk op 25 mei 2020 zal de Europese Commissie komen met een rapport over de resultaten van de PNR-richtlijn. Daarin zal vooral aandacht zijn voor de naleving van geldende normen voor de bescherming van persoonsgegevens, de noodzakelijkheid en evenredigheid. Nog altijd zal ik conform de motie-Groothuizen bij de Commissie aandringen op juridische herbeoordeling in het licht van de EU-regelgeving op het gebied van de persoonlijke levenssfeer.

De heer Van Nispen (SP):

Een hele korte vraag: als dat onderzoek naar de huidige PNR-richtlijn en de omgang daarmee toch al op stapel staat en volgend jaar gereed is, hoe kan het dan dat er nu al wordt gesproken over uitbreiding? Dat verbaast me. Zou de Minister bereid zijn dat signaal af te geven? Zoiets als «kalm aan, Fins voorzitterschap», al mag hij het in zijn eigen woorden doen

natuurlijk. Het is nogal vreemd om daar nu al op voor te sorteren voordat je weet hoe het nu in de praktijk gaat.

Minister Grapperhaus:

Het is goed om erop te wijzen dat mijn voor-voorganger naar aanleiding van de aanslagen in Berlijn aan uw Kamer heeft gecommuniceerd dat naar die mogelijkheden al wordt gekeken en dat er nader onderzoek wordt gedaan. Dat heeft het Fins voorzitterschap nog een keer gepreciseerd. Het is niet zo dat het een het ander in de weg gaat zitten. Het speelt al enige tijd.

De heer Van Nispen (SP):

Dat het al enige tijd speelt, maakt niet per se dat het een goed idee is. Zou de Minister bereid zijn om in ieder geval aandacht te vragen, zoals de SP en volgens mij ook D66 eerder hebben voorgesteld, voor het aspect om niet ongericht de persoonsgegevens van alle passagiers te verzamelen, maar om naar de mogelijkheden te kijken om het systeem juist te voeren met informatie over personen die gezocht worden of op de een of andere manier verdacht zijn. Dan krijg je een «hit/no hit»-systeem, dat volgens mij veel meer recht doet aan de grondrechten dan het massaal verzamelen van alle passagiersgegevens.

Minister Grapperhaus:

Het punt van de proportionaliteit gaat, zoals ik net ook heb gezegd, zeker een aspect zijn bij het verkennend onderzoek waarover het Fins voorzitterschap heeft gesproken.

Voorzitter, dan het EVRM. De heer Van Nispen vroeg naar de stand van zaken met betrekking tot de toetreding. Dat concepttoetredingsverdrag is er sinds 2013, maar is in 2014 door het EU-Hof op een aantal punten onverenigbaar geacht met het EU-recht. Dan moet de Commissie als EU-onderhandelaar met voorstellen komen om de juridische zorgen van het Hof te adresseren. Zowel het Europees Parlement als de Raad hebben de Commissie inmiddels opgeroepen om de werkzaamheden op dat vlak kracht bij te zetten. Inmiddels heeft de Commissie daar ook gehoor aan gegeven en voorstellen gedaan voor mogelijke oplossingen op dat punt. Het Fins voorzitterschap heeft op basis daarvan onderhandelingsrichtsnoeren voorgesteld op basis waarvan de onderhandelingen met de Raad van Europa hervat kunnen worden. De vaststelling van de onderhandelingsrichtsnoeren is voorzien tijdens deze aanstaande JBZ-Raad. Als die zijn vastgesteld, kunnen de onderhandelingen verder.

De onderhandelingsrichtsnoeren zijn vooral gericht op het heronderhandelen. Ze blijven beperkt tot hetgeen noodzakelijk is om tegemoet te komen aan de bezwaren van het EU-Hof. Ik kan op dit moment geen verdere uitspraken doen over de inhoud daarvan, want die documenten zijn gerubriceerd omdat openbaarmaking de onderhandelingspositie van de Unie natuurlijk zou schaden. Het is nu eerst zaak dat de onderhandelingen met de Raad van Europa hervat worden. Zodra de eerste uitkomsten bekend zijn, zal ik uiteraard uw Kamer direct informeren. Voorzitter. Er was een vraag van de heer Van den Berge over e-evidence en met name over de fundamentele rechtenbescherming. De Commissie heeft aangegeven dat de bescherming van de fundamentele rechten centraal staat. De EU-VS-overeenkomst moet dus zekerstellen dat de individuele rechten worden beschermd in lijn met het EU-Handvest van de grondrechten, de principes van het EU-recht en relevante jurisprudentie. Dat is ook telkens mijn inbreng geweest in de gesprekken die we hierover gevoerd hebben. Laatstelijk had ik een uitvoerige lunchbespreking met de Ministers in Roemenië onder het Roemeens voorzitterschap. Het betekent dus ook dat de Algemene verordening gegevensbescherming zoals die er ligt, gerespecteerd zal moeten worden. Het is ook heel erg van belang wat er komt uit de onderhandelingen over het e-evidencepakket. De

Commissie geeft aan dat de voortgang van die besprekingen wordt meegenomen in de onderhandelingen met de Verenigde Staten. U weet dat de behandeling in het Europees Parlement van dat voorstel, dus over de Europese regelgeving, nog moet plaatsvinden.

Voorzitter. Dan was er een vraag van de heer Van den Berge over de Nederlandse prioriteiten op het gebied van artificial intelligence. De plannen van de Commissie daarover worden met interesse tegemoetgezien. Die zijn voor Nederland van groot belang. We hebben aandacht voor zowel de maatschappelijke als economische zorgen, maar ook voor de standaarden, afspraken en regels die nodig zijn voor die zorgvuldige inzet. Op 8 oktober wordt het Nederlands strategisch actieplan gepresenteerd onder leiding van het Ministerie van Economische Zaken.

Voorzitter. Mevrouw Den Boer vroeg wat nou eigenlijk het idee was achter het overleg van de Vendôme Groep. Daar heb ik eerder al iets over gezegd, maar om nu even een idee te geven het volgende. Het ene grote onderwerp was de rechtsstatelijkheid. Het andere onderwerp was de aanpak van kinderpornografie en kindermisbruik online. Zoals u bekend is, is dat echt explosief toegenomen in de afgelopen jaren en blijft dat ook toenemen. Ik heb uw Kamer geschreven dat ik met een nieuwe, veel intensievere aanpak bezig ben om daar meer stappen tegen in te kunnen zetten. De vorige keer heeft bijvoorbeeld in Madrid de Vendôme Groep veel gesproken over het onderwerp hate speech online. Ook contraterro-risme is eerder uitvoerig aan de orde geweest, onder andere het uitwisselen van gegevens op dat gebied.

Dan was er een vraag van de heer Van den Berge over de nieuwe ontwikkelingen op EU-vlak met betrekking tot 5G. Nederland steunt de aanpak met betrekking tot 5G zoals die in de EU wordt ingezet. Op dit moment is er ook een uitwisseling van risicoanalyses. De risicobeoordeling is bijna afgerond. De toolbox wordt eind van dit jaar afgerond. Dat is een toolbox met zogenoemde mitigerende maatregelen.

Voorzitter. Dan heb ik volgens mij alle vragen beantwoord; ik hoop dat ik niets heb overgeslagen.

De voorzitter:

Dat gaan we even bekijken. Mevrouw Den Boer.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Sowieso had ik nog een vraag over het OLAF, maar ik wil eigenlijk het bandje even terugspoelen naar PNR, want daar had ik ook een vraag over gesteld. In Duitsland is er namelijk een heel hoog foutetrefferspercentage. False hits worden die ook wel genoemd in het Engels. Dat komt allemaal via de toepassing van software. Dat betekent dat heel veel foute hits nog door mensen moeten worden gecontroleerd. Maar 0,03% van de gegevens die uit de hits komen, zijn mogelijk wel goede treffers. Dat wil zeggen dat het treffers zijn in de zin van: dit is een verdachte; daar gaat het echt om; daar moeten we achteraan. Dat is een heel belangrijk punt als het gaat om de eventuele doorontwikkeling van de PNR, ook met betrekking tot een potentiële uitbreiding naar treinen en boten. De SP had het daar ook al over. Dat staat dan bovendien nog los van de vraag of dit niet heel erg op gespannen voet staat met het vrije verkeer van personen in Europa, maar dat is een ander onderwerp. Ik wil u vragen hoe u aankijkt tegen dat extreem hoge foutetrefferspercentage in Duitsland. Welke lessen leren wij daarvan in Nederland?

Minister Grapperhaus:

Ik realiseer mij dat ik mevrouw Den Boer nog een antwoord verschuldigd ben over het punt dat het Verenigd Koninkrijk Schengengegevens oneigenlijk zou hebben ingezet. Bij de evaluatie is inderdaad naar voren komen dat er mogelijk sprake is geweest van dergelijk oneigenlijk gebruik.

Voor zover dat het geval is, zal het Verenigd Koninkrijk dat volledig moeten aanpassen, herstellen en terugdraaien. Dan de vraag die zojuist werd gesteld. Dit zijn allemaal zaken die bij de evaluatie door de Commissie naar boven zullen moeten komen. Die zullen moeten worden meegenomen. Uiteraard zal Nederland de ervaringen die in andere landen daarmee worden opgedaan ook heel erg serieus meenemen.

De heer **Van Dam** (CDA):

Het kan aan mij liggen, maar ik had een wat meer contemplatieve vraag over de manier waarop de Minister een en ander wil aanvliegen. Hoe ziet hij de Nederlandse invloed op dit moment op het programma van de Europese Commissie voor zich? Zou de Minister daar misschien nog wat woorden aan willen wijden?

Minister **Grapperhaus**:

Het is natuurlijk altijd «woensdag, gehaktdag»; «donderdag contemplatieve dag». Dus ik geef graag gehoor aan dat verzoek van de heer Van Dam. Zoals ik al gezegd heb, is het nu nog wat lastig om naar voren te treden, omdat de Commissie nog niet helemaal definitief aan de slag is gegaan. Maar ik zal, zoals ik dat ook bij het begin van mijn ambtstermijn heb gedaan, zo snel mogelijk gesprekken aanvragen met de betreffende Eurocommissarissen en de onderwerpen die voor Nederland van groot belang zijn en prioriteit hebben, met hen aansnijden. Ik zal ook alvast gewoon gedachtewisselingen met hen hebben over hoe de Commissie zich bepaalde dingen voorstelt. Ik zei al dat de implementatie van een aantal zaken die net in het vorige mandaat zijn gebeurd, nu ook moet plaatsvinden. Je moet niet krijgen dat men in dat opzicht stil zou vallen, om het zomaar te zeggen. Dat zal in de eerste plaats van belang zijn. Het tweede punt is dat we moeten kijken of straks bij de eerste formele JBZ-Raad die onder de nieuwe Commissie zal plaatsvinden, ook echt de punten waar Nederland graag aandacht voor vraagt, voldoende op de agenda staan en aan de orde zijn. Anders zullen we die punten moeten agenderen. Daar kan juist zo'n Vendôme Groep bij helpen. Er waren bijvoorbeeld voor de discussie over de rechtsstatelijkheid wel een paar bijeenkomsten met elkaar nodig, maar er is nu een soort common sense of een communis opinio over hoe we dat in de JBZ-Raad moeten gaan agenderen. Maar ook voor een aantal inhoudelijke punten zullen we toch moeten proberen om medestanders te vinden, zodat we het meer kracht bijzetten als we het bij de Commissie aan de orde stellen. Er zijn veel prioriteiten. Naarmate het justitie- en veiligheidsbereik van de Europese Unie steeds groter wordt, worden ook die onderwerpen talrijker. Hierbij is het *frappez toujours* dus ook erg van belang.

De heer **Van Dam** (CDA):

Ik heb steeds het idee dat de Minister het over de «Van Dam-groep» heeft, dus ik voel met zeer vereerd.

Wat mij nog een beetje zorgen baart, ook in dat kader, is het volgende. Vanmorgen stond er een interview met de korpschef in de krant. Hem werd gevraagd: wanneer zag u nou dat die ondermijning en die zware criminaliteit echt een probleem waren? Hij zei: dat was bij een internationale conferentie, toen andere landen kritiek gingen uiten en zeiden dat er in Nederland sprake was van witwassen, gedogen enzovoorts. Ik ben erg benieuwd hoe de Minister dat inschat. Ik kan me voorstellen dat hij ook in de JBZ-Raad aan de orde stelt wat ons nu bezighoudt. Krijgt hij daar dan respons op van de andere landen en ook van de Europese Commissie? Is die strijd tegen de georganiseerde criminaliteit ook echt een strijd waarbij wij kunnen vertrouwen op onze Europese partners? Kan de Minister daar enig licht op laten schijnen?

Minister Grapperhaus:

Laat ik maar even heel concreet het voorbeeld van online kindermisbruik oppakken. Nederland heeft daarin een pijnlijk slechte positie, want 75% van het beeldmateriaal loopt via Nederlandse knooppunten, servers et cetera. Dat komt doordat we in Nederland een voortreffelijke internetlogistiek hebben. Voorts hebben we een goed vestigingsklimaat maar ook een voor mensen plezierig woon- en verblijfsklimaat. Nederland is natuurlijk toch een heel plezierig land waar dankzij andere bewindspersonen heel veel ook op orde is. Dat zijn allemaal dingen waardoor je dan ineens ziet dat er wel iets heel pijnlijks ontstaat: dat wij veruit koploper zijn op dat gebied. Ik heb dit onderwerp op de agenda gezet vanuit deze bekentenis. Ik heb gezegd: wij staan zelf heel erg verkeerd aan de lat als het gaat om die logistiek, dus ik vind dat ik hierin zeker het voortouw moet nemen. Dat levert dan vervolgens bij andere landen veel draagvlak op, ook omdat men beseft dat er sprake kan zijn van een waterbedeffect. Wij zijn het nu, maar als wij hier in Nederland heel erg op zo'n onderwerp gaan drukken, heb je kans dat er elders waterbedeffecten ontstaan, et cetera. Dat is echter een wat cynischer aanmoediging om mee te doen. Maar men apprecieert ook dat Nederland de problematiek onderkent. Mijn appreciatie van de slechte positie van Nederland als het gaat om de internationale drugshandel heb ik eigenlijk al vanaf ongeveer dag twee van mijn ministerschap, omdat gewoon heel duidelijk uit alle gegevens blijkt, uit de onderzoeksrapporten, dat we tussen 2005 en 2015 – ik benoem die periode steeds aan de hand van wat de wetenschappers zeggen – heel druk met een aantal andere prioriteiten waren. Dat waren ook maatschappelijk belangrijke prioriteiten. Daardoor had de strijd tegen de georganiseerde misdaad op dat moment in de samenleving niet de topprioriteit. We hebben dus een opgave om daarmee aan de slag te gaan. Dat leg ik ook zo uit aan de landen waarmee we in Europees verband op dit terrein samenwerken. Ik heb dat onlangs ook nog gedaan in een gesprek met de collega van de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen. Er komt dan ook goede samenwerking tot stand. Het is dus niet zo dat internationaal wordt gezegd: gaan jullie eerst maar eens zelf je straatje schoonvegen. Nee, men realiseert zich dat dit een internationaal probleem is waarin samenwerking van het grootste belang is.

De voorzitter:

Meneer Van Dam, kort.

De heer Van Dam (CDA):

Heel kort. Ik weet uit mijn eigen beroepspraktijk hoeveel rechtshulpverzoeken er uit het buitenland op drugsgebied naar Nederland gaan. Die worden dan niet beantwoord omdat we daar geen prioriteit aan stellen of geen capaciteit voor hebben. Ik denk dat we in deze periode juist het buitenland enorm nodig hebben om die strijd te winnen. Vandaar dat ik zo veel aandacht voor dit onderwerp vraag.

Minister Grapperhaus:

Ik wil nog heel kort reageren op wat «de heer Vendôme» zegt. Ik begrijp dat ik de heer Van Dam vanaf nu zo moet noemen. Hij signaleert terecht dat we daar nog meer op moeten inzetten. Daar is ook capaciteit voor nodig. Ook dat onderschrijf ik. Ik wil in ieder geval benadrukken dat als we die zaken maar benoemen en laten zien dat wij ook zelf bereid zijn om dat op te pakken, de bereidheid tot internationale samenwerking er ook volop is. Maar dan moeten we als samenleving wel hardop zeggen dat wij dit zelf ook een heel belangrijke prioriteit vinden.

De heer Van Nispen (SP):

Dat laatste doen we volgens mij volop. Ik vind het heel goed dat de Minister dit op de agenda heeft gezet. Ik hoop niet dat dat betekent dat het

niet op de agenda stond. Want de georganiseerde criminaliteit is natuurlijk per definitie geen Nederlands probleem. Het is grensoverschrijdend. En het is natuurlijk wel evident in het belang van Nederland dat we daarop in Europees verband beter gaan samenwerken dan we tot nu toe deden. Ik waardeer de aandacht die de Minister ervoor heeft, maar ik vind het nog wel wat abstract. Dus ik zou ook heel graag van de Minister horen wat er volgens hem nog meer nodig is aan Europese samenwerking, die op dit moment nog niet mogelijk is. Waar staan andere Europese collega's bijvoorbeeld op de rem? Welke voorstellen heeft de Minister gelanceerd die nog geen meerderheid hebben gehaald? Zitten daar bijvoorbeeld ook de aanpak van misdaadgeld en een betere bestrijding van witwassen in?

Minister Grapperhaus:

De heer Van Nispen heeft een prachtig voorbeeld bij de hand. Daarbij zie je dat het echt heel erg van belang is dat lidstaten zorgen voor tijdige implementatie van nieuwe regelgeving die we afspreken in Europees verband. Op het gebied van het tegengaan van witwassen zijn we met de laatste richtlijn al een heel eind met Europese samenwerking en regelgeving. Maar het moet vervolgens ook zijn beslag krijgen in de diverse lidstaten. Dat is een eerste opmerking.

Ten tweede – ik herhaal dit, omdat het echt een belangrijk punt is, ook in reactie op wat de heer Van Nispen zegt – het is zeer belangrijk dat we die bestaande instrumenten als lidstaten optimaal gebruiken, dat we Europol en Eurojust voor dit soort zaken echt goed gaan inzetten. Niet voor niets heeft het het voorvoegsel «internationaal». Het overstijgt absoluut de grenzen en soms ook de competenties van de nationale diensten van lidstaten.

Ten slotte wil ik nog het volgende zeggen. Ik heb een aantal bezoeken afgelegd aan landen waarvan ik via rapporten en onderzoeken de overtuiging heb gekregen dat we juist hun samenwerking nodig hebben, om tijdens die bezoeken te benadrukken dat we hier samen een inspanning moeten leveren, zowel binnen onze eigen landsgrenzen als daaroverheen in de vorm van die samenwerking. Dat vergt gewoon dat je daar voortdurend op blijft hameren. Ik gebruikte net die twee Franse woorden. Uw Kamercommissie moet mij daar ook maar voortdurend op aanjagen, niet alleen in dit algemeen overleg maar ook in andere verbanden, als wij het bijvoorbeeld hebben over de georganiseerde misdaad.

De heer Van Nispen (SP):

Nog één aanjagende vraag dan. We weten natuurlijk dat niet Europa maar juist de Dubais en de Hongkongs van deze wereld de vrijhavens zijn waar criminelen hun geld kunnen parkeren. Dat wordt gezegd. Ik weet dat zelf niet, maar ik lees en hoor ook uit de praktijk dat dat een soort van vrijhavens zijn geworden. Welke mogelijkheden zijn er om samen met Europese landen op te trekken richting dat soort landen om ook op dat belangrijke punt de noodzakelijke stappen te zetten, juist in het belang van het feit dat misdaad niet mag lonen?

Minister Grapperhaus:

Daarvoor is het heel erg van belang dat je internationale samenwerking optimaliseert door met die landen, al dan niet via grotere internationale verbanden zoals de Verenigde Naties, te komen tot gesprekken over verdragen, zoals rechtshulpverdragen en politieverdragen. Ook daar zet ik samen met mijn collega van Buitenlandse Zaken op in. We zijn echt hard aan de slag om ervoor te zorgen dat we juist ook met landen waarmee de samenwerking op dit moment misschien wat stroever gaat, openingen creëren, zodat dat beter wordt. Ik laat dat inderdaad ietwat abstract,

omdat ik nou juist niet de gesprekken of onderhandelingen met dat soort landen daarmee onder druk wil zetten.

Er is natuurlijk ook nog een ander punt: het uitbreiden van de eigen liaisons in landen. Dat is even een heel ander aspect van internationale samenwerking. Er zijn landen waarin een deel van de problematiek ontstaat die bij ons wordt gebracht. Daarbij mag u denken aan landen die een forse positie hebben als het gaat om de productie van harddrugs of aan landen die een knooppuntpositie hebben. Ik heb al vrij snel gezegd dat we ons erop moeten concentreren dat we daar die liaisonposities gaan zetten respectievelijk gaan uitbreiden.

Dat vergt overigens ook weer capaciteit. Dat is iets wat we onszelf uiteindelijk moeten realiseren. Ik kom dan weer even terug op wat ik eerder in mijn verhaal zei en wat ik blijf zeggen: we moeten als samenleving wel zeggen dat we dat dus ook als een prioriteit zien, dat we dat echt op deze diverse manieren met elkaar aanpakken.

Voorzitter. Dan heb ik het nog niet eens gehad over het feit dat ik ook in Europees verband, ook afgelopen maandag, aandacht heb gevraagd voor de andere kant. Dat is de kant van het voorkomen, van de preventie, van het ervoor zorgen dat jonge mensen niet de richting afglijden van deelname aan (internationale) misdaad. Ook dat moeten we echt niet vergeten. Als we daar niet ook op inzetten, komen we maar gedeeltelijk verder.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Ik ben natuurlijk blij met de woorden van de Minister over het inzetten op Europese/internationale samenwerking. D66 heeft niet voor niks in het voorjaar een actieplan met tien punten opgesteld om dat nog verder te verbeteren. Ik heb natuurlijk ook de brief van de Minister van begin deze zomer over de internationale samenwerking gelezen. We weten eigenlijk al heel lang dat Nederland door het buitenland op de vingers is en wordt getikt. 25 jaar geleden was er al een senator in Frankrijk die over Nederland zei: le narco-État du nord. Misschien wilden we die woorden verre van ons werpen, maar er zijn wel degelijk ook vormen van internationale samenwerking uit voortgekomen. Dat is het verhaal dat ik in de jaren dat ik hoogleraar politiewerking was, altijd aan mijn studenten heb verteld. Ik heb gezegd: jongens, het gaat hier al een hele tijd over. Dus zijn we niet een beetje laat aan het wakker worden als het gaat om die Europese samenwerking? Zou de Minister dan toch ook niet wat meer voelen voor het meer permanent maken van die Europese samenwerking, in de vorm van een Europese operationele samenwerking, al is het maar met een aantal lidstaten, het permanent maken van Joint Investigation Teams, het maken van een gezamenlijke criminaliteitsbeeldanalyse met buurlanden en dat soort zaken? Dat zijn heel concrete voorstellen. Volgens mij mag de Minister, gezien het probleem dat we hebben in Nederland, daar best nog wel wat extra effort op zetten.

Minister **Grapperhaus**:

We doen een aantal dingen. Ik noem bijvoorbeeld het Benelux-politieverdrag. Daar heb ik met mijn collega Jambon van België echt fors op ingezet. Daar zijn we ook een slag verder mee. Er zijn nog meer samenwerkingen. Ik noem het samenwerkingsverband op het punt van bestrijding van drugsaanvoer via zee. Ik moet de exacte naam ervan even opzoeken, maar het is een afkorting die meer aan dansles dan aan drugs doet denken. Maar hoe het ook zij, het is echt heel erg van belang dat we hierop inzetten. Ik zeg er wel bij dat we ook nog steeds die wortels in de eigen nationale diensten heel erg goed en levend moeten houden, want dat is ook voor het draagvlak in de eigen samenleving van het grootste belang. Mensen moeten nog steeds de wijkagent kunnen aanspreken over zorgen die ze hebben. Als we het over Europese samenwerking hebben: er wordt vanuit de EU in het kader van community policing nu heel erg

naar de wijkagent gekeken. Wat dat betreft, zou diezelfde Franse senator hier eens een werkbezoek mogen brengen.

Ik blijf zeggen: een narcostaat zijn we niet. Als het een narcostaat was, dan zat u mij hier niet kritisch te bevragen. Laten we even wel wezen. Zover is het niet. Maar we moeten inzetten op de internationale samenwerking en de samenwerking in EU-verband als het gaat om de strijd tegen terrorisme, tegen georganiseerde misdaad maar ook tegen ernstige vormen van criminaliteit die onze maatschappij heel veel schade opleveren maar misschien wat minder op de voorpagina staan, zoals kindermisbruik en alles wat daarbij hoort. We moeten bij al die onderwerpen inzetten op internationale samenwerking.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee eindigt uw eerste termijn. Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Ja. Heel kort! De heer Van Nispen.

De heer Van Nispen (SP):

Voorzitter. Ik waardeer het dat de rechtsstatelijkheid tegenwoordig ook nadrukkelijk op de agenda van de JBZ-Raad staat. Ik heb daar eerder op aangedrongen, bij voorgangers van deze Minister. Die lieten het toen vooral over aan Buitenlandse Zaken. Ik waardeer dus dat dit op de agenda staat.

Toch ben ik niet alleen maar optimistisch, bijvoorbeeld gezien uitspraken van aankomend voorzitter Von der Leyen op dit punt. Zij heeft zich vergoelijkend uitgelaten over ontwikkelingen in Hongarije en Polen. Ze zegt ook: we moeten nog meer in dialoog. Dat klinkt logisch, maar daarover is opgemerkt dat hoe langer je in dialoog bent, hoe meer tijd je geeft voor de afbraak van de rechtsstaat, want de tijd van dialoog is inmiddels wel voorbij. Ik ga de Minister nu natuurlijk niet vragen om daar nadrukkelijk afstand van te nemen, maar je kunt toch niet alleen maar optimistisch zijn als je dit soort uitspraken leest? Dat is eigenlijk mijn vraag van de Minister.

Voorzitter. Tot slot over de justitiële samenwerking. Ik heb nog gevraagd naar de parkeerboetes. Ik vind het vreemd. Het is maar iets kleins – de georganiseerde criminaliteit is vele, vele malen belangrijker – maar als we er al niet in slagen om parkeerboetes die opgelegd zijn aan buitenlanders in Nederland te innen, is dat heel vreemd. Daar krijg ik dus graag een reactie op.

Tot slot. Het antwoord op mijn vragen over georganiseerde criminaliteit en het belang dat wij aan de bestrijding daarvan hechten, is duidelijk. Ik vind het wel opmerkelijk dat de Minister hier ons als Kamer bijna zit te overtuigen dat het prioriteit heeft, dat het capaciteit vergt en dat we aandacht moeten hebben voor het voorkómen ervan. Dan zou ik bijna denken dat die capaciteit er komt. Ik had verwacht dat de Minister inmiddels met voorstellen aan de Kamer zou zijn gekomen voor hoe we daarin echt gaan investeren. Die voorstellen heb ik nog steeds niet gezien, maar wel heel veel uitlatingen in de media, waarover ik Kamervragen heb gesteld. Wanneer kunnen we op dat punt dus concrete voorstellen van de Minister verwachten?

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Yeşilgöz.

Mevrouw Yeşilgöz-Zegerius (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Dank aan de Minister voor de beantwoording. Ik ga een wens en een oproep meegeven voor onze volgende vergadering over de JBZ-Raad. Ik ben nog steeds heel erg op zoek naar wat we concreet doen, waar we concreet tegenaan lopen en waarom we niet optimaal gebruikmaken van alle mogelijkheden die er zijn. Dit is een heel waardevolle uitwisseling van onze meningen, wensen en ideeën, maar ik heb niet

een idee dat ik hier concreet kan sturen op wat er niet optimaal gaat en wat wij daar nog meer aan kunnen doen. Ik wil de Minister dus vragen om in de voorbereiding alsjeblieft met mij mee te denken over hoe we het wel concreet krijgen. Dan weet ik ook waarom bepaalde zaken niet optimaal worden aangepakt, zodat ik mij daar vanuit mijn rol voor kan inzetten. Het allerbelangrijkste is dat we de grensoverschrijdende criminaliteit aanpakken en onze nationale veiligheid beschermen en waarborgen. Ik heb niet het gevoel dat ik daar nu een stap mee verder kom als ik niet precies weet wat er nodig is en wat we beter kunnen doen. Ik zou het dus heel fijn vinden als we dat een volgende keer veel concreter kunnen krijgen met elkaar, in plaats van dat we wat ideeën over Europese teksten uitwisselen. Dat kan een slag beter.

De voorzitter:

Even om het als voorzitter concreet te maken. Wat vraagt u nu precies? Wilt u een brief? Wat wilt u?

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):

Dat is een goede en terechte vraag.

De voorzitter:

Ja, om uw roep om concreetheid even concreet te maken.

Mevrouw **Yeşilgöz-Zegerius** (VVD):

Ik zou inderdaad graag op papier willen hoe het bijvoorbeeld komt dat er allerlei instrumenten zijn, waarover we het vandaag hebben gehad, maar dat de Minister zegt dat er sprake van kan zijn dat die instrumenten niet goed worden ingezet en dat ze suboptimaal worden gebruikt. Waar ligt dat aan, wat kunnen wij beter doen, wat is daarvoor nodig, wat is onze rol daarin en hoe kunnen wij ons daarvoor inzetten? Het zou fijn zijn om dat op papier te hebben.

De voorzitter:

Voor de volgende JBZ-Raad wilt u daar dus een brief over.

Ik had net geconstateerd dat de heer Van den Berge geen behoefte heeft aan een tweede termijn. O, toch wel.

De heer **Van den Berge** (GroenLinks):

Ja, maar ik hou het kort, voorzitter, want ik moet er zo zelf vandoor. Ik wil de Minister graag bedanken voor zijn inhoudelijke en uitgebreide beantwoording. Ik waardeer zijn inzet op het gebied van Europese samenwerking om de georganiseerde misdaad aan te pakken, net als op het gebied van EU-rechtsstatelijkheid. Ik ben het voor de verandering wel een keer volledig eens met mijn collega van de VVD. Wat mij betreft zou die meer gedetailleerde inzet in de geannoteerde agenda voor de volgende keer opgenomen kunnen worden.

Ik worstel er zelf wel mee. Toen ik in het Europees Parlement werkte, viel het mij wel op dat de Tweede Kamer vaak laat wakker werd, op het moment dat een richtlijn of verordening al was aangenomen. Ik denk dat de Tweede Kamer daar veel beter in is geworden en dat de kennispositie is verbeterd. Daar zit dus vooruitgang in. Ik snap dat de Minister zegt dat we nu in een soort half niemandsland zitten, dus dat hij de Eurocommissarissen eerst nog moet ontmoeten en dat we de precieze wetgevende voorstellen nog niet kennen. Dat snap ik allemaal, maar ik zou het ook heel zonde vinden als wij over een jaar wakker schudden als een voorstel aangenomen is dat we helemaal niet hadden gewild.

Ik zoek dus naar manieren om daar in ieder geval in de nabije toekomst meer vat op te krijgen. Ik snap dat dit vandaag niet kan, dus daar zal ik ook niet om vragen, maar ik sluit me wel aan bij de oproep van de collega van de VVD. Het kan gewoon in de geannoteerde agenda, maar ik zou dus ook

iets meer detail willen. Dus niet alleen: we vinden EU-rechtsstatelijkheid belangrijk. Maar: wat stellen we precies voor, welke landen zijn het met ons eens en hoe kan de Tweede Kamer een ondersteunende rol vervullen? Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan toch meneer Van Dam.

De heer Van Dam (CDA):

Voorzitter. Deze opmerkingen verleiden mij toch tot een opmerking. Ik zit al wat langer bij deze AO's en dit is natuurlijk een permanente worsteling, maar ik denk dat dit ook een vraag aan de Kamer zelf is. Dat is de reden waarom ik laatst bij de procedurevergadering aan de orde heb gesteld dat we als commissie heel goed zouden moeten bekijken en inventariseren welke thema's er op de agenda van de Commissie komen. Ook heb ik voorgesteld om binnenkort af te reizen naar Brussel, om daar aan de voorkant met onze Europarlementariërs te bekijken hoe we een en ander kunnen beïnvloeden. Ik moet u zeggen dat dit AO juist vanwege de tussentijd wat minder puntig is dan andere AO's qua onderwerpen die we aan de orde hebben. Kijk het dus ook nog even aan, zou ik zeggen.

De voorzitter:

Goed. Overigens bespreken we werkbezoeken en dergelijke verder in de procedurevergadering.

Mevrouw Den Boer, ten slotte.

Mevrouw Den Boer (D66):

Voorzitter. Ik denk dat een aantal puntige vragen aan de orde is geweest. Ik ben daar dus wel heel blij mee. Ik ben ook blij met de Europese inzet van de Minister en het feit dat hij het EOM, het Europees Openbaar Ministerie, ziet zitten. Daar hebben we nu een vrouw benoemd die een deuk in een pakje boter kan slaan, ook gezien het feit dat er 50 miljard in verkeerde zakken verdwijnt binnen de Europese Unie. Het wordt tijd dat daar echt wat aan wordt gedaan. In die context vraag ik nog even aan de Minister hoe hij staat tegenover de herziening van de verordening voor OLAF, want die vraag is volgens mij niet beantwoord. Ik ben blij met de antwoorden van de Minister over zijn rechtsstatelijke initiatief. Ik teken daar wel bij aan dat het hier gaat om zeven, en niet om negen, lidstaten die het initiatief nemen. Dat betekent dat het een intergouvernementele samenwerking is, die een beetje onder de radar blijft. Ik vraag de Minister om ons daar heel goed nader van op de hoogte te houden.

Dan het VK en het Schengen Informatie Systeem. Daar zitten intussen al zo'n 100 miljoen gegevens in. Dat is gigaveel informatie. We bouwen hooibergen op in Europa. De vraag is of de doelmatigheid niet een beetje zoek is. Ik wil toch heel graag van de Minister horen of hij niet scherper zijn Britse ambtscollega kan aanspreken op de gegevens, ook over Nederlanders, die in dat Schengen Informatie Systeem zijn blijven hangen. Gaan we die terughalen, ja of nee?

Tot slot ben ik heel benieuwd of de Minister zijn brief over internationale politesamenwerking courant kan houden, ook gezien het feit dat er nu discussies zijn over de internationale, Europese dimensie van een eventuele eenheid die zal worden opgericht in Nederland voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. De Minister kan meteen antwoorden.

Minister Grapperhaus:

Dank u wel, voorzitter. Ik wil meteen even ingaan op het punt van mevrouw Yeşilgöz en de heer Van den Berge, die hier niet meer is. Ik heb een heel concreet idee daarover. Ik denk dat het goed is als we een technische briefing zouden opzetten. De leden van uw commissie die daar prijs op stellen, kunnen die uitnodiging oppakken. Er is ook net een wetgevingsoverzicht naar uw Kamer gegaan. Ik denk dus dat we veel aan het delen van concrete informatie doen. Ik kan me wel voorstellen dat, als je een eerste keer deelneemt aan zo'n overleg, een aantal onderwerpen een behoorlijke mer à boire is. Ik heb die uitdrukking onlangs geprobeerd te vertalen naar het Nederlands, maar dat leidde tot niets. Ik zou dus graag een keer zo'n technische briefing opzetten. Dan kan wat ik doe in een bezoek aan Hongarije of aan Albanië wat meer perspectief krijgen, om maar even wat te noemen. Dan kunnen we meer laten zien welke concrete punten er spelen. In die technische briefing kunt u ook vragen stellen over welke lidstaten nu een beetje op onze lijn zitten en hoe dat verder werkt, want die vraag kwam ook naar voren. Ik wil dat dus bij dezen aanbieden. Uiteindelijk moet het uit uw Kamer zelf komen. Ik kan u geen technische briefing opdringen. Dan word ik een soort huis-aan-huisverkoper die zijn eigen spullen afneemt, dus dat moeten we niet doen. Ik wil in ieder geval heel nadrukkelijk aanbieden dat ik op zo'n verzoek enthousiast zal ingaan. Voorzitter. Dan ...

De voorzitter:

Een ogenblik. Mevrouw Yeşilgöz.

Mevrouw Yeşilgöz-Zegerius (VVD):

Als woordvoerder klimaat heb ik in totaal meer dan 100 uur aan technische briefings en rondetafels gehad. Ik weet wat voor interessante informatie daaruit kan komen, niet bij alle 100 overigens. Maar graag, dus dat is prima. Ook heb ik bij het onderwerp klimaat gemerkt dat wij, precies zoals mijn collega van GroenLinks zojuist zei, als Kamer laat aangehaakt zijn, laat scherp hebben wat er concreet knelt en pas laat invloed kunnen uitoefenen. Dat is ook onze eigen verantwoordelijkheid, zeker weten, maar ik zou graag input van de Minister willen bij een volgende keer dat we deze punten weer bespreken. Dan wil ik eigenlijk veel liever weten waar het op vastloopt en wat daarvoor nodig is. Dat heeft volgens mij iets minder te maken met het feit dat ik nog niet zo lang woordvoerder ben op dit dossier, maar meer met het feit dat ik dat graag in een geannoteerde agenda wil zien, zodat ik de inzet van Nederland snap en mijn eigen rol nog beter kan invullen, in plaats van dat ik hier wat vragen kan stellen, antwoord krijg en dat het dan is. Ik heb het idee dat we er meer uit kunnen halen.

Minister Grapperhaus:

Ik zal even een voorbeeld geven. Ik maak af en toe een compliment, maar dat zal ik in ieder geval vandaag doen richting deze Kamercommissie. Ik breng even in herinnering dat we dit voorjaar heel kritisch met elkaar hebben gesproken over twee ontwerprichtlijnen over e-evidence en terrorist content online. Uw Kamer heeft toen heel scherp aangegeven waar men de rechtsstatelijke problemen zag. Ik heb aan uw Kamer aangegeven hoe de hazen aan het lopen waren. Daar hebben we zeer inhoudelijk, niet abstract, met elkaar over gesproken. Daar ben ik uw Kamer zeer erkentelijk voor. Op één onderwerp heeft de vereiste meerderheid uiteindelijk gezegd: we gaan het toch zo doen. Maar dankzij de inbreng van uw Kamer had ik vervolgens meteen een goede insteek bij de rapporteur van het Europees Parlement. In overleg met uw Kamer ben ik op de brommer naar Brussel gegaan om hier met de Europese Parlementsfracties over te praten en om uit te leggen waarom Nederland een minderheidsstandpunt heeft enzovoorts. Ik hoorde de heer Van den

Berge zeggen dat het inmiddels een stuk beter lijkt te gaan. Ik stel in ieder geval vast dat de interactie tussen uw commissie en mij behoorlijk scherp is. Dat moeten we ook zo houden, maar ik neem het punt van mevrouw Yeşilgöz wel mee. Zij zegt: zorg ervoor dat we ook echt goed ingelicht blijven. Maar ook hierover ben ik positief gestemd, want ik vond onze discussies in de afgelopen twee jaar behoorlijk kritisch en die neem ik ook mee.

Ik noem nog een voorbeeld en daarna houd ik op met voorbeelden: rescEU. Daar zat uw Kamer heel kritisch in. Ik zie iemand zitten die daar een heel gemotiveerd betoog over hield: de heer Van Nispen. Op een gegeven moment heeft u ook gezegd: Minister, ga ze dat maar uitleggen. Ik heb dat in nogal directe bewoordingen in een vergadering uitgelegd, waar ik overigens ook tot een kleine minderheid behoorde, maar dat maakt niet uit. Daarmee zetten we heel duidelijk de piketpalen neer, in de zin van: zo zit Nederland er in. Maar ik neem het punt van mevrouw Yeşilgöz wel mee. We moeten dat op deze manier blijven doen. Op het punt van de informatiestroom zeg ik u toe dat we ervoor zorgen dat we dat kunnen blijven doen.

Dan was er nog een vraag over OLAF.

De voorzitter:

Een ogenblik. Meneer Van Nispen nog.

De heer Van Nispen (SP):

Heel kort. De evaluatie over hoe we het als Kamer doen, mag wat mij betreft ook een andere keer. Daarvoor zitten we hier niet. Het punt van mevrouw Yeşilgöz is volgens mij meer dan terecht en dat lossen we, denk ik, ook niet op met een technische briefing. Ik waardeer het aanbod, maar ik heb er deze week al twee gehad. Ik probeer altijd aanwezig te zijn, maar één keer een technische briefing zorgt er niet voor dat we altijd de actuele stand van zaken hebben, bijvoorbeeld als het gaat om waar we allemaal over begonnen zijn: grensoverschrijdende criminaliteit. Ik zou het op prijs stellen als de Minister juist op dat punt hier vandaag toezegt dat hij gaat kijken wat hij kan doen. Ik snap dat je niet ieder detail kunt formuleren in de geannoteerde agenda, maar het mag wel iets concreter dan we vandaag hebben gezien. We hebben daar zelf hele concrete vragen over gesteld en we hebben daar allemaal aandacht voor. Dus kan de Minister toezeggen dat hij gaat kijken hoe hij juist dit punt, en misschien ook andere onderwerpen, kan concretiseren in de volgende geannoteerde agenda? Waar lopen we tegenaan? Wat gaat er nog niet goed en waarom hebben de voorstellen die Nederland heeft ingebracht nog geen meerderheid gehaald? En welke voorstellen waren dat? Want dat zien we nu ook niet.

Minister Grapperhaus:

Nu ga ik toch een iets andere kant op. Ik houd dit document ook even voor de camera omhoog. Dit is het wetgevingsoverzicht, met daarin een toelichting op de stand van zaken en een beschrijving van waar het over gaat. Dat krijgt u van mij elke drie maanden. Dat is behoorlijk uitvoerig, zodat u echt weet waar we staan en hoe we verdergaan. Het is mogelijk aan dit stuk te danken, maar mogelijk ook aan andere dingen, zoals informele uitwisselingen, dat we hier vervolgens inhoudelijke discussies hebben over de onderwerpen. Ik heb er net twee genoemd. Dat het vandaag op een aantal punten wat abstracter is, heeft deels te maken met het feit dat de heer Van Nispen en de heer Van Dam terecht hebben gezegd: ga nou eens even principieel in op de punten van rechtsstaatelijkheid en contemplatief op hoe ik de inzet van Nederland zie. Ik kan me voorstellen dat je, als je voor het eerst bij deze commissie bent, denkt: dat is wat abstract. Maar ik werp de gedachte dat uw Kamer alleen in abstracto wordt voorgelicht, wel een beetje van me af. We doen er juist

alles aan om u echt mee te nemen. Nogmaals, ik ben graag bereid om een extra technische briefing te houden, maar dat hoeft natuurlijk niet.

De **voorzitter**:

Ik kijk even ...

Minister **Grapperhaus**:

Ik heb nog iets over OLAF. De stand van zaken is dat de Raad en het Europees Parlement in april 2019 hun positie hebben vastgesteld. De triloog kan nu starten. De wijziging van de verordening moet ervoor gaan zorgen dat OLAF nauw kan gaan samenwerken met het EOM om fraude in de hele EU op te sporen. We moeten nu die triloog afwachten.

De **voorzitter**:

Dat was het?

Minister **Grapperhaus**:

Ja.

De **voorzitter**:

De rechtsstatelijkheid en de parkeerboetes?

Minister **Grapperhaus**:

Wat betreft de rechtsstatelijkheid: ik heb niet zo heel veel toe te voegen aan wat ik daar eerder over heb gezegd. Ik heb er alle vertrouwen in dat de nieuwe Commissievoorzitter van de EU, doctor Von der Leyen, gaat uitdragen wat heel duidelijk de gedeelde opinie is van de lidstaten over het belang van de rechtsstatelijkheid. Ik ben heel erg van het vooruitkijken. Het is natuurlijk niet uitgesloten dat iemand in het verleden in een andere hoedanigheid een wat relativerende opmerking heeft gemaakt, maar op basis van de speech die mevrouw Von der Leyen voor de zomer heeft gehouden, heb ik er echt alle vertrouwen in dat zij dat goed gaat oppakken.

We zijn in overleg over het innen van de parkeerboetes in de grensregio, met name met Duitsland. Daar is al enige vooruitgang in geboekt, maar het is juridisch complex. Ik doe dat samen met IenW en BZK. Daar kom ik te gelegener tijd zeker bij uw Kamer op terug.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik dank u zeer. Er is nog een kleine interruptie van mevrouw Den Boer.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Sorry, voorzitter, ik moet zo weg, maar er is nog een vraag blijven liggen over het Schengen Informatie Systeem en onze gegevens in de Britse ...

Gaat de Minister met zijn Britse ambtscollega in gesprek daarover?

Overigens wil ik ook een lans breken voor onze staf, die altijd prachtige stafnotities maakt ter voorbereiding op deze AO's. Het is dus niet zo dat we helemaal ongeïnformeerd en onvoorbereid naar deze vergaderingen komen.

Dank u wel.

Minister **Grapperhaus**:

In tegenstelling tot hoe het er in een narcostaat aan zou toe gaan, streven wij ernaar om u zo goed mogelijk te informeren, maar u mag altijd zeggen: dat kan beter. Laat dat duidelijk zijn.

Wat de Britse Minister betreft: ik zeg toe dat ik dit punt naar voren zal brengen in de gesprekken die ik nog met haar zal voeren, ook in de aanloop naar de realisatie van de brexit, over de verdere verhoudingen op het gebied van veiligheid en informatie-uitwisseling. Maar wees ervan

verzekerd dat het Verenigd Koninkrijk door de Commissie al stevig is aangesproken op de Schengengegevens.
Tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee eindigt dit AO. Ik dank de Minister, zijn ambtenaren, de leden, u allen op de publieke tribune en elders, en natuurlijk onze onvolprezen ondersteuning. Ik wens u allemaal nog een mooie dag.

Sluiting 11.28 uur.